

вечна мета проекта дати змогу кожному по своїй волі порядкувати власною землею, щоб зробити її більш продуктивною, і висловлює певність, що такий законопроект буде ухвалено законодавчими інституціями.

В справі обміркування законопроекта записався 31 промовець. Далше записування припинено.

Від імени кадетів *Ворозовський І-й* азначає головні хити законопроекту — це примусовий характер реформи і її односторонність, що помітно в підтримуванні особистого володіння окремими особами. Це зменшує вартість проекту, який не має великої принципальної суперечки з указом 9 жовтня. Далеко було б бажаніше, коли б в проекті було дано підстави що до збільшення в селянстві культури, просвіти і знання. Тому ні закон 9 жовтня, ні сучасний проект не дадуть селянству того, що було б слід дати. Тепер селяне можуть придбати землю по височайшій ціні, призначеній ліквідаторами селянського земельного банку, тим часом як землю слід віддавати селянам по такій ціні, яка б відповідала їхнім грошам. (Оплески на лівих).

Щоб уникнути цілком бюрократичного здійснення цього законопроекта, коли він стане вже законом, промовець пропонує законодавчим порядком утворити зв'язок з населенням і позасудову комісію з земельної справи на місцях. (Оплески на лівих).

Родичев пропонує найсперше подбати про заведення в державі правового ладу і протестує проти передавання справ, що торкаються права власності, землеустроючим комісіям. Земельні непорозуміння не тільки селян поміж себе, а також і з сусідами-дворянами будуть роз'язуватись адміністративними органами. (Голоси праворуч: "Чудово! Ми готові!")

А звичайно: ви готові, — продовжує Родичев, — бо це Катков говорить: "Дворян прийме губернатор окремо й вислухає" (Оплески на лівих). Але ж право повинно бути одно для всіх станів людности. Межевий порядок повинен здійснюватись інституціями, що підлягають не міністрів, а сенату. (Оплески на лівих).

Докладник *пр. Катнист*, спречаючись з Родичевим, зазначає, що остаточною інстанцією розгляду межевих справ буде суд, а не землеустроюча комісія, як помиляється Родичев.

Амосенко вважає, що поліпшити селянський добробут можна тільки одним способом — збільшити їх землі, а поки цього не зроблено культурою та інтенсифікацією с.-х. нічого не влієш.

Кропотов заявляє від імени трудової групи, що вона голосуватиме проти законопроекта, поки більшість в Думі складається не з трудових елементів, а з поміщиків, священників та урядовців.

Граф Уваров висловлюється проти законопроекта, на його думку, утворення петербурзькими канцелярями, які бажать скласти, сидючи в центрі держави, один загальний землеустроючий закон. Завдання Думи — встановити тільки загальні підстави,

а місцеві земські інституції повинні не тільки виконати, але й обміркувати деталі.

Булат заявляє, що в данному законопроекті литовцям користний уступ про перехід на одрубні частки, а через те вони, не приєднавшись до голосування трудової групи, будуть голосувати за постатейне читання проекту.

В 4 год. 5 хв. об'явлено перерву. По перерві промовляв *Кутлер*. Він вважає, що хоча проект далеко не ідеальний, але ж і не такий, якого можна вважати за пізашо, як де-то висловлювався. Його слід розглядати як цілком технічний проект. Спречаючись з докладчиком, *Кутлер* визнає, що Дума повинна боротись з малоземелля, бо коли вона відмовиться від такої боротьби, то тим допомогатиме утворенню пролетаріату, тоб то наблизяться до програми марксизму.

Гр. Вобрицький (з місця). От, бачите, а соціал-демократи не бажать пристати до законопроекта!

Кутлер. І мене це дивує. Мало-земельне селянство потребує збільшення землеволодіння. Розпочинаючи землеустроюство, ми не можемо покладати на цей законопроект таких надій, як на якусь павецю в землеустроючій справі. Перед нами завдання, роз'язувати яке доведеться чимало літ. (На правих голоси: Це правда, але — сільським: підождем!)

Наливайко, як селянин вважає законопроект корисним, але ж треба виправити деякі його хити.

Коло 6 год. об'явлено перерву до 8 1/2 год. вечора.

Вечірнє засідання.

У вечірньому засіданні зкінчено дебати про землеустроюство. Перед переходом до постатейного читання, кадети зробили пропозицію дати перерву, але Дума більшістю одкидає цю пропозицію, а самий перехід до постатейного читання приймає. Голосували проти тільки ліви.

Запитання.

Вигодешо запитання соц.-демократів з приводу роз'яснення статі 96 основних законів.

Коли *Хомяков* пропонує Замословському прочитати формуловку запитання, виникає кумедний інцидент: Замословський не вважає для себе, як вірного підданця, можливим оголошувати запитання соціал-демократів, бо воно цілком протизаконне. На правій боці чути крики: браво! — на лівій — сміх.

Хомяков пропонує комуєш іншому прочитати запитання. Після деякого вагання, виконує цей обов'язок мирно-обновленець *Соколов*, праві й Замословський тікають з залі.

Покровський обстоє за негайність запитання. Він каже: більшість повинна показати, що їй більш любя конститутія, як акт 3-го юніа. Коли ж буде одкинуто негайність, то цим Дума доведе людности, що народ не має на кого покладати свої надії.

Лучков, азначаючи вагу запитання, каже, що роз'яснення ст. 96 не усунуло непорозуміннів. Є 45 проектів, що стосуються 96 ст. Але замість то-

го, щоб з'ясувати часткове питання, — краще з'ясувати всю справу і дати змогу Думі й урядові висловитись перед народом. Тому він пропонує віддати запитання в комісію, щоб вона через два тижні подала свої висновки.

Пропозицію *Гучкова*, не вважаючи на протести *Коваленка*, *Чхеїдзе*, — Дума приймає більшістю голосів. Потім засідання об'явлено закритим.

ПО РОСІЇ.

— В духовних сферах. Де-які члени синоду дуже зацікавлені резолюціями останнього з'їзду монархистів в питанні, які торкаються православної церкви. "Річч" довідалась з певних уст, що до Петербургу приїздили деякі духовні особи, учасники з'їзду, з проханням обговорити в синоді постанови з'їзду. Між резолюціями з'їзду є резолюція про те, щоб обер-прокурор синоду не залежав од ради міністрів. Ця резолюція підготувана була те в Петербурзі. На цю тему читали доклад в салоні графині *Ігнатівної*. Думка ця виникла ще за обер-прокурора *Шірінського* — *Шахматова*. Він агітував „в сферах“ за це і, кажуть, йому спочували. Проти стояв митрополит *Антоній*. Обер-прокурор *Оболенський* також обстоєвав цю думку.

— Знущання. В Семипалатинському цього року відкрився сисний одділ і скоро став відомий всім. Як видно з слів осіб, які були під арештом в сисному одділі, начальник його, *Кутахов*, організував цілу систему катувань, в яких беруть участь деякі поліцейські пристави. Арештованих воляють вночі за город на острів і там, щоб примусити признатись, тяжко б'ють, підмають узири і кидають на землю, душать, нахваляються бити і т. ін. Говорять про резини і навіть якісь струменти. Ніякі скарги прокурорів — не мають сили. *Кутахов* і його прибічники служать собі і, посміюючись, радять своїм жертвам скарги-тись хоч „архирееві“. Надто схвильовала місце пригода з одним купцем. Цього купця так побили, що лікар визнає його тяжко хорим. Разом з цим купцем арештували і одного хлопця. Мати хлопця, довідавшись про катування сина, подала скаргу прокуророві. Тоді од хлопця поліція взяла листа, яким хлопець заповідав, що все брехня і його ніхто не бив. Коли ж хлопця виступили, він заявив, що його *Кутахов* погрозами примусив дати такого листа. Багато з тих, яких катувано, так налякали, що вікопи не агодяться дати посвідчення проти поліції. (Річч).

— Робітничий рух. Міністерство торгу та промисловости затвердило постанову головного присутствія в фабричних справах про те, щоб виключити з під догляду фабричної інспекції друкарні, літографії, прядильні, майстерні та деякі інші підприємства. З-під догляду інспекції виключено також і роздаткові контори, які забирають у великих фабрикантів матеріали для виробу і оддають його робітникам. (Н. Русь).

— Боротьба з ніцтвою. Про характер-

ну пригуду пише „Річч“. Волостий сход аромазойської волости, ліфляндської губернії, постановив закрити коршма, яка стояла на роздоріжжі в межах волости. Прохання сходу підтримав земський і діло скоро дійшло до губернатора. Губернатор не було дома. Віце-губернатор розглянув справу, найшов, що коршма справді робить шкоду людям, а користі з неї нема їм ніякої і рішив задовольнити прохання селян. Видав і відповідний наказ. Але коршма та належала панові *Арогостові*. Пан, почувши про таку постанову, поїхав до губернатора, який вже приїхав на той час. Після розмови з паном, губернатор вирішив, що постанову віце-губернатора хитна, що коршма потрібна. А рішивши так, він скасував постанову віце-губернатора. В своєму докладі управляючому акціонерними зборами губернатор писав: „Я не можу позбавити пана прибутку з його коршми“.

— Експертиза. Рижський ветеринарний лікар подав в управління ригордовської залізної дороги рахунок за зроблену ним експертизу. Як посвідчення, він подав такий рапорт тукумського жандармського управління: „Панові ветеринарному лікареві *Н-ському* участку. З поїздом *Н*, таким то, такого то числа, а станції „Тукум“ на станцію „Рига II“ прибула бита дика коза, а через те прошу вас приділити на станцію, щоб довести, чи коза ця самець, чи саміца...“ Ротмістр такий то“.

— Селянські пригоди. В казанському суді недавно розглядали справу селянина *Кузнєцова*. Цього селянина обвинуватив священник в тому, що він хотів взірвати дім священника. Зробив він це так: серед дров, які *Кузнєцов* клав в трубу було одво поліно, начинене порохом. Священник *Михайлов* заповідав суд, ніби *Кузнєцов* давно нахваляється бити його і разом з учителькою *Зайцевою* навіть підмовляв одного селянина зробити це душогубство. Не любить же *Кузнєцов* його, ошвендика, за те, що *Кузнєцов* революціонер, а батьська говорив промови проти революціонерів та допоміг арештувати вчителю *Яковлеву*. Слідство не potwierдило підозри священникового, товариш прокурора одмовився обвинувачувати підсудного, а присяжні засідателі виправдали *Кузнєцова*. (Річч).

У ПОЛЬЩІ.

— Велика крадіжка. В ченстоховському костелі, де стоїть найбільша святоці католицької Польщі — ікона *Вожої Матері* — недавно зроблено величезну крадіжку. Невідомі злощипці перелали вночі через мур маюстра, виламали вікно і залізні ґрати в костелі і пролазили в каплицю, де була ікона *Вожої Матері*. Самої ікони вони не заціпали, але всі окраси, коштовні речі, що ціла їм кілька мільйонів карбованців — злощипці вкрали. Перший крадіжку помітив чернець, який одніав ранком костел. Наробили галасу. Прибули ченці з настоятелем і ввійшли в каплицю. Ікона яка раніше блнцала дорогими діамантами та іншими дорогими каміннями, висіла тепер без усяких прикрас. Два ве-

личних діаманти, які коштували не менше мільйона карб., теж забрали. Не забули злощипці взяти і всі дорогі каміння, якими було викладено хрест та вівтарь. Тут теж було не на одну сотню тисяч карбованців. Скоро до костелу прибула поліція. Злочинці втекли і ніяких слідів не воставили. Клерикальні польські газети вважають цю крадіжку народним нещастям. З *Варшави* „Рус. Слово“ телеграфує, що речі, які вкрадено в Ясеногорському монастирі, історичні. На іконі була одіж вся з перлин, нашитих на зелені оксамиті. Одіж зробив в 1714 році чернець-оведір *Макарій*. Цінують одіж в півтора мільйони карб. Два діамантові корони, що були в вінцях на головах *Вожої Матері* та *Христе*, подарував Папа *Клімент XI*. Коштували вони мільйон карб. Король *Владислав Ягелло I* в 1431 році окрасив ікону дорогим камінням. Після того число коштовних речей, якими окрашали ікону, все зростало. Король *Владислав* в 1635 році під час своєї недуги, прислав для окраси ікони кращі свої діаманти. Королі, магнати і просто багаті люди усього часе дарували на ікону свої найдорожчі речі. Пригадують, що 500 літ тому цю ікону вже раз були вкрали. Це було за короля *Владислава Ягелло*. Ікону тоді одняли і повернули в Ясеногорський монастир. Тоді ще на іконі не було стільки багатства. Через те, що *Ченстохов* недалеко кордону, думають, що злощипці втекли за кордон. Гадають, що до маюстрия прибуде ревизія од Папи Римського.

ПО УКРАЇНІ.

У КИЇВІ.

— Конфіскація 4-х книжок „Літературно-Наукового Вістника“. З наказу київського тимчасового комітету в справах друку конфісковано чотири книжки українського журналу „Літературно-Науковий Вістник“ (за май, юні, юль і серпні) за надрукування в них праці „Острів Північний“ *Анатолія Франса*. Редактор журналу *д. С. Веселовський* поважають до суду за коштування.

— Труси. Вночі з 11 на 12. октябрю а наказу охорони зроблено, між іншим, трує в помешканні *д-ки Соломчиної* (*Вібицької Вульвар*, 90) і у *д. Сігізмунда Верціньського*, що у неї наймав квартиру. Підчас трує *д. Верціньського* не було вдома; поліція забрала в охорану всі його речі. Крім того, зроблено трує у *д. Ермоленка* (*Крестовий переул.*, 6), у *д. Каселова* (*Владимирська*, 24), у *д-ки Фані Вавлі* (*Паньківська*, 25), у *д-ки Васи Меріювої* (*Велика Васильківська*, 11). Арештовано оперну артистку *Олену Любіє* (гостинниця „Гранд-Отель“), *д-ку Хмельницьку* і *д-ку Плєську* (*Владимирська*, 89).

— Асланов і Зелло. Відому справу яких недавно розглядав київський суд, одмовився подати касадійну скаргу, а замість неї подають прохання на імя Його Величчости, благодіючи помилування.

— Середні школи і євреї. Директорам місцевих середніх шкіл міністерство розіслало нові правила про прийман-

ли, що роїлистський генерал *Бошам* умер і його заступив молодий *Ля-Рошжакелен*; він дозволив п'яним салдатам розстріляти міського сіндика — патріота і мирного суддю. Уяв'їть собі, який страх обняв усіх городян, коли поширились звістки про такі дикі вчинки, що робились без усякої потреби. Ті, що вже сімдесят літ не переставать докоряти нас за смертні кари, повинні були б пам'ятати, що коли була їх сила, то ї вони також не жаліли людей.

Вийшовши звідтіля, вандейці, ще не дійшовши до *Ляваля*, розбили 6-тисячне військо республіканців і без милосердя розстріляли всіх патріотів; до них прилучилося багато бретонських дворян. Ось що ми почули, проходячи через *Анжер*; треба було, не гаявши часу, поспішати на з'єднання з двома іншими нашими відділами в околицях *Шато-Гонт'є* на *Майні*. Погода була дуже погана весь той день; ідучи під дощем босі по болоті, у полотняних штанях, у старих, драних мундирях, ми почували, що минули вже красні, теплі дні і наближається зима.

Яка нудьга тягти коней за уздечки, підштовхувати колеса, що гнуть у болоті, підганяти коней, коли самому як колки по животі ходять з голоду, а вітер дме у всі діри подертої одежі!

Хоч і сором признатись, а часто приходила в голову думка, що куди-краще було б лежати у могилі.

Два други відділи нашого війська приїшли за день раніше і стояли вже табором коло *Шато-Гонт'є*.

Городяне маленького містечка були в одчаї. Коли ми прийшли, було вже зовсім стемніло. За дві години перед тим у переловім відділі *Вестермана* була біжні з вандейцями. На вулицях городяне з жахом розказували один-одному новини; нічого певного не було відомо; передовий відділ був аж за дві милі перед містом, там було півтори — дві тисячі чоловік. Коло години десятої, — тільки що були дали нам приказ лягати спати, — передовий відділ прибіг назад в остаточному безладі: піші й кінні переїшались, втікаючи що-худо. *Вестерман*, найсміливіший, але й найнеобачніший за всіх наших генералів, полав у пастку за дві милі від *Ляваля*; він утратив багато людей і коли б не ніч була, то мабуть вандейці гнались би за ним слідком.

На правому боці *Люари* справи наші відразу пішли погано. З генерального штабу, де генерал *Лешель* по-давньому спречався з іншими генералами, ми одержували часто накази, що суперечили один одному; офіцери виходили з намету, де

відбувалася військова нарада, дуже незадоволені; од останнього салдата бачили, що діється щось не до-ладу і коло огнищ раз-у-раз ішли балачки про це, а настрої у війську був поганий. Спати не хотілось, а коли людям не спиться і вони лякають один-одного розмовами, то це вже поганий знак.

Лешелю ніхто не йняв віри, навіть парижане, а йому кочне хотілось придбати собі пошану у війська; він уже не хотів слухати нічїх порад — він наїстаршій командир тай годі; всі народні заступники, окрім *Мерлена де-Тюнівля*, піддержували його в тій думці. Заступником був приказ од *Конента* — не дуже довіряти генералам. Коли згадати *Лафайета*, *Дюмур'є* і всіх інших, що хотіли за три три грошати продати нашу отчизну, то треба признатись, що в тому нема нічого дивного.

Військо знов мусило йти далі, ледве встигнувши сьак-так повернутись. Я дуже хотів перед виходом побачитись з сестрою, але вона була при дівізі *Бопю*, що йшла попереду всіх, і коли ми підійшли до старого мосту коло *Шато-Гонт'є*, то дівізі *Бопю* була вже далеко. Вандейці сміяло йшли нам назустріч; видима річ була, що вони хотіли дати нам битву і поспішати зайняти гори перед містечком *Ентрам*.

Але *Вестерман* уже поправився після втечі і wraz з генералом *Даніканом* прийшов раніше за них і зайняв ті гори. Річясно, що власне так і треба було зробити. На його *Лешель*, що йшов слідком за ними з *Орлеанським баталоном*, послав їм приказ одступитись назад і стати до гурту лавою. Можна собі уявити, як гірко їм було слухати того дурня. А не послухати вони не могли, бо це значило важити своєю головою і воли, не змагаючись, мусли ййти з гори. Вандейці, мабуть, дуже кепкували собі з нас; як тільки наші йійшли з гори, вони зараз зайняли її і вивезли туди свої гармати.

Дівізі *Клебера* і *Бопю*, що стояли спереду, розійшлись на-право й на-ліво, щоб обити ворога з боків. Тоді вся вандейська сила бухнула на *Орлеанські баталіони*, що стояли в осередку. Почалась загальна битва, а тимчасом загальною плану в нас не було і кожна наша дівізія билась сама за себе. Але у вандейців була дуже добра позиція; їх картеча косила нас немилосердно, а крім того тисячі стрільців позасідали навколо і били нас на-вдвір.

До всього того лиха *Орлеанські баталіони* після другого чи третього випалу кинулись у-рості з криком: „Рятуйся, хто може!“ *Лешель*, замість того, щоб спини-

ти їх, сам попер у-чвал слідком за своєю полохливою чередою. Вандейці гнались за ними, наставили штики. Добігли до нас, вони спинились, щоб напасти нас лавою. Тоді зчинився страшний заколот: бомби і картеча летіли звідусіль і вже не можна було розібратись, з якого боку; у такому шарварку нема вже змоги розглядатись по сторонах, а треба тільки поспішати як найшвидше набавити гармату і стріляти у ворогі, коли є змога розглядіти їх серед диму. Коли хто-небудь з товаришів падає, то стаєш на його місце і робиш сам, що можеш; нічого тут дивного нема: треба рятувати свою власну шкуру.

Ми простояли тут п'ять годин, від полудня до вечора. Марсо вже давно ходив піший, бо в його коню відірвалося голову. Ряди наші ставали чим-раз рідше. Недалеко від себе я ще бачив *Лялька Сома*, блідого, з стиснутими зубами і гачкуватим носом, що висів йому над усами; він наводив гармату, а я стояв першим з лівого боку і набивав гармату з товаришем, що стояв проти мене; робили ми, як машина, не спинаючись, — не треба було й команди.

Коли вже стемніло, половину наших гармат було. У моєї гармати було розбито колесо; скриньки з набоями були порожні; ми поспішили заклапати ті гармати, яких не можна було везти, позв'язали коней у ті, що не були ще підбиті, і почали відступати.

Дівізі *Клебера* та *Бопю*, одна попереду нас, друга поза нами з правого боку, ще держались. Вандейці гнались за нами надзвичайно завзято. Ми виступали, а не втікали, як тхорі; рушниця набивалась ідучи і обертаючись назад стріляли у ворогів; коли вони пускались за нами бігцем, ми спинались і чекали їх, наставивши штики.

Але тепер я маю вам розказати щось страшне. Ми йшли назад уже цілу годину; темно було — хоч в око стрілять; тільки при світлі вистрїлів ми могли бачити один одного. Втім серед того гомону битви, гуркоту вистрїлів рушниць та гармат, свисту картечі та крику ранених, я почув якийсь страшний, надзвичайний крик, не такий як, усі інші. Ми підходили до маленького села, де дівізі *Бопю* держалась проти кількох тисяч вандейців; ті розбійники обступили наших звідусіль, і кричала оця моя сестра *Лізбета*; її голос покривав весь шум битви і я тепер добре чув, як вона кричала:

— Погані страхуні! Слава республіці! Перемога або смерть!

Мене якась сила виперла з рядів і я опинився в правого краю нашого баталоноу. Я зараз таки побіг на крик сестри. І що ж я побачив? Коло воріт якоїсь старої хатини з десятком вандейців обступили візок *Лізбети*; вона стоїть на візку і заважаю обороняється, зустрічаючи штиком кожного, хто пробує влізти на візок. Хатина по-за неї горить; на кінці вулиці майніць завзято відбиваються, держачи замість прапора на штику закривавлену сорочку; то була сорочка *Бопю*; він їм дав її, як прапор єдності і помсти. Вони стояли цупко! Вся вулиця була завалена тілами вбитих; до всіх боків наступали вандейці з криком: „Слава королеві!“ Але я не дивився на все це, я бачив перед собою тільки сестру і біг до неї, як вовк, перекладаючи всіх перед собою.

— Це я, *Лізбето*! — кричала я до неї. Не біси!

В одну мить я поклав чоловіка четверо члн п'ятеро вандейців, а мене я не черкнув ніхто; інші розбіглись: вони думали, мабуть, що за мною ще йдуть товариші. Неможна було гаяти ні хвилини. Та що воно за штука серце матері, подумайте тільки: побачивши мене, *Лізбета* згадала тільки за свою дитину, — як би її вирятувати!

— Рятуй його, *Мішело*! — крикнула вона. Ось він, бери його і втікай швидче!.. Вони вертаються!.. Вони зараз вернуться!.. Та я не слухав її; я вярз коня за уздечку і потягнув візок через гори тріупи по вулиці, що палала з обох сторін. Худоба не любить наступати на трупи, доводиться силмомчє тягнути її. Трохи далі майніць пропнулися нас у свої ряди. Тут *Лізбета* почула, мабуть, що такої небезпеки вже нема ні їй, ні дитині, вона підняла руки вгору і голосно крикнула:

— Слава республіці! Смерть насильникам!

Про *Марско* вона я не думала; вона сяяла щастям, притулюючи до себе свого маленького *Кассія*.

Трохи згодом майніський баталіон почав одступати і *Марско*, що бився на другим кінці села, прибіг сюди ж таки; бідняк був певний, що його жінка і дитина пропали; він був ранений кулею і пішов тепер з нами, держачись одною рукою за візок і радісно поглядаючи на тих, кого любив; він стискав мою руку на знак подяки.

Перекладає М. та З. Левицькі. (Далі буде).

Історія одного селянина *).

Ерман - Шатріан.

Частина третя **).

Перший рік республіки.

XI.

Вандейці, що засіли проти нас у *Вараді*, могли без усякої перешкоди настати на *Нант* або *Анжер*. *Лешель* хотів гнатись за ними, перепливши ріку у-плав, бо човнів у нас не було; він стояв на своєму вперто, не слухаючи порад народних заступників: *Кар'є*, *Бурбота*, *Мерлен* де *Тюнівля* і всіх генералів. *Мерлен* сказав йому, що в таких рази він повинен сам подати приклад і переплисти ріку на чолі першої дівізі; це трошки розсолодило його і він покинув свій замір. Було ухвалено розділитись на три часті: одна піде на підмогу *Нантові*, друга — *Анжерові*, а третя переправиться через *Люар*, коли дві перші обложать позицію вандейців.

Я пішов у відділі *Марсо* на *Анжер*.

Саме тоді ми почули про рішучу перемогу північної армії над австрійцями під *Ватні*. Тут ми уперше почули про *Жана Батіста Журдана*, ліможського крамаря, що став за хотинка у другий *Горішнь-В'єнський баталіон*; тепер він вирятував *Францію*, розбивши до центру принца *Кобургського* під *Мобежем*. З цього одного прикладу видно, як часи перемінлились: колишні крамарі через два роки виходили на генералів і дуже справно били гордих напалків завойовників.

Ми довідались також, що королеві *Марії-Антуанеті* відрубали голову на гільотині, а жорданістці оддали їй суд. Але після звістки про велику перемогу над австрійцями такі речі вже нікого особливо не дивували; списки покаранних на смерть аристократів, що друкувались на останніх сторінках газет, давно вже призначали нас до цього, а жорстокість наших ворогів, коли бував їх верх, приглушила в нас усяку жалість до їх прихильників.

Ми не спинались в *Анжері*, бо вандейці вже вийшли з *Вараді* і тепер впрямували на *Лявол*. У місті був великий страх, бо ті розбійники подивали

ня євреїв в середні школи. На підставі п'ятих правил євреїв до названих столичних шкіл приймати можна 5 проц. (перше 3 проц.) умах школярів, 10 проц. — до шкіл по за межою єврейської осідлості і 15 проц. — до шкіл в межах осідлості. Ці правила повинні бути заведені і в тих школах, що мають права державних, але удержуються на гроші громадських інститутів чи приватних осіб. Без обмежень приймати можна євреїв до тих шкіл, що не мають ніяких прав, а також і в середні мalarські, торгові, художньо-промислові, технічні, ремесницькі школи; сюди також треба додати ще й школи дактилів та нижчі технічні. Ці самі правила одержано і університетське начальство. Між иншим, в них надбудовано увагу про те, що на фармацевтичний відділ київського університету євреїв можна приймати 20 проц.

Сенсаційна судова справа. Не встигла й трохі забути гоголівська справа Асланова і Зелло, як київська "списна" поліція нагадує про себе новою дуже цікавою і характерною справою. Ми розуміємо тут справу гуртка студентів картинних шахраїв і тимчасового начальника київського "списного" відділу д. Красовського. Справу цю незабаром розглядатимуть в суді.

В справі загальної освіти в Київі д. київський генерал-губернатор одержав прохання київської думи про те, щоб було затверджено вироблений в міській управі шкільний план, що має на меті заведення в Київі загальної освіти. Перевести в життя план цей мається на думці впродовж 20 літ. Крім того, міська дума прохає у міністерства субсидію на плату учителів та на будівництво помешкання для шкіл. Місцева адміністрація ставиться прихильно до заходів думи.

На заїзніці. З 15 жовтня на південно-західній та московсько-київсько-воронізькій залізничній поїзда починають ходити в деяких змінах, яких дотримуватимуть згомою. Великих змін, правда, не зроблено. Трохи перенесено час для тих поїздів, що ходять до Сарнів, Вільшавиці, Москви та Вороніжу.

В комерційному інституті. 14 жовтня відбулися засідання "Історично-етнографічного гуртка"; на засіданні цьому д. І. І. Везручко-Зеленський прочитав реферат на тему "Архивні матеріали по вопросу о русско-китайской торговлі XVIII вѣка". Крім того, обговорюватиметься справа видання ювілейного збірника, присвяченого так званому "Смутному часу", а також відбудуться вибори секретарів.

Ленція проф. Де-Метца. Сьогодні в актовій залі в університеті проф. Г. Г. Де-Метц прочитав на користь товариства аномомі убогим студентам і київського жіночого товариства взаємної заемоги лекцію: "О дирижаблях".

З Волинні. Самосуд. За останній рік конокрадство в селі Віжові, житомирського повіту дуже далось селянам в знаки. Селяне догадувались, що це все — "робота" свого чоловіка, Савки. Але він довго не поспідав нікому в руки. Аж ось таки вдалось його піхтати коло коней. І почався "суд". Все, що знали селяне про Савчину гріхи, пригадали йому тут. Вилі його по-звірячому, доки самі вже внесились, навіть вже неживого розстали на землі і кидали зверху на живіт півдудовий камінь, а тоді перевернули на живіт і кидали цей самий камінь на плечі. Обділа йому все в середині. Лиця впізнати неможна було. Почалось слідство. 30 селян одано під суд.

Поділля. Нема дощу. До останнього часу стоїть тут посуха по всій губернії. Ціни на хліб через це дуже підскочили вгору. Пшеницю продають вже по 1 руб. 13 коп. за пуд, жито по 78 коп., кукурузу по 72 коп., овес — 68 коп. за пуд, а ячмінь 62 коп. Найбільше подуть купці про пшеницю, потім про овес.

Конакрадство. З першого мая по перше серпня цього року на Поділлі було 322 крадіжки коней. Вкрадено всього 790 коней. Порівнюючи до першої третини 1909 року, за місяці: май, юнь, юль та август конокрадство побилося на Поділлі вдвоє з половиною. Мало не 65 проц. писне "Подолія", вкрадено коней з пасовиська, а це свідчить про те, що самі люди але доглядать за своїми кінями. Найбільше вкрадено коней в повітах: балтському, гемішенському та вінницькому, найменше в кам'янському, брацлавському та ушницькому. На балтський повіт припадає 35 проц. загальної кількості крадіжів в губернії, на гемішенський 11 проц. та вінницький 10 проц., а кам'янський — тільки 2 проц., брацлавський 3 проц. та ушницький 3 з половиною проц.

Помітьте. В балтському повіті по селах діти дуже мруть, слабкують на кір. Через це по деяких сільських школах перестали вчити дітей, поки не припиниться помітьте.

Грамага. В Брюсселі, як повідомляє "Подолія", склався гурток підприємців для збудовання електричних трамваїв в Кам'янці та Вінниці.

Прохання батюшок. Останніми часами парафіяльні прибутки в подільських батюшок дуже зменшились і пастирські збірники деяких округів просять архирея Серафима, щоб жалування духовенству видавали що-

тотирі місяці. Раніше давали тільки два рази на рік.

З Чернігівщини. Нещастя губернаторові. Чернігівський губернатор, В. А. Миклаков, повертаючись з об'їзду сіл з околиць Чернігівки, упав в місті з коня і зламав собі ногу. Губернатора на носилках однесли до дому.

Велика пожежа. У місті Погарі на Чернігівщині сталося велике нещастя. Пожежа знищила там 345 хатів. Але це було б ще пів-біді, як би в той день не було в місті ярмарку, бо все майно, що вдалось вирятувати з вогню ярмарчане, яких в той день було дуже багато, розікрили. Злидні тепер між погорільцями страшні. Кілька тисяч людей сидить на руїнах міста без хліба, без одягу. Настали холода, люде, особливо діти, попросту жалувались, слабкують і мруть. Запомогти, яка б могла сяк-так порятувати погорільців і досі нема. Склався тут невеликий комітет і закликає добрих людей помогти, хто як може, бідним погорільцям.

З Полтавщини. Вбивство. Одинадцього жовтня вночі в містечку Старих Сенжарях, полтавського повіту, хтось застрелив через вікно багатого поміщика Клименка. Злочинцев уті.

Темнота. В Потоки, полтавського губ., прислали санітарів для боротьби з холерою; на другий же день після приїзду санітарів розвіялась чутка, що люде будуть колоти "п'ятидольними голками". А тут ще на базарі з'явився якийсь проїждивий — селянин і почав розказувати людям, що санітари будуть пенити людем холеру і кожний, кому прищеплять цю помітьте, мусить умерти через три дні. Це все дуже налякало темних поточак, що деякі постікали з міста, а школярі з земської школи геть розбіглись і з 120 душ їх лишилось в школі тільки щось 20. Те саме сталося і в жіночій церковно-приходській школі. Прийшлося на якийсь час припинити навчання.

Без дощу. По всій Полтавщині недована посуха. Земля пересохла в деяких місцях на три аршини. Багато фруктових дерев всихає. В деяких місцях починають пересихати озимину, бо та, що посіяли в августі, пропала. Де-які хазяї так і не будуть зовсім сїяти озиминами.

Херсонщина. "Охотникам". До чого дійшло в Одесі нахабство хуліганів, якразово свідчить така пригода. Минулої суботи, в 10 годин вечора, жінка каїтанка Ч. разом з племянницею Д. верталась до дому з гостей. По дорозі панні Д. хтось одривав кошу. Зроблено було це так штучно, що вона і не чула, як відіривали, а побачила це вже дома. Горе дівчини дуже велике, бо в неї була розкішна коса, на задрість всім. Злодія не знайдено й досі.

З Харківщини. З'їзд фабрикантів. В Харківці, в раді гірпромисловців півдня Росії, відбувається з'їзд російських фабрикантів хліборобських машин. Газетних співробітників фабриканти не пустили на свої засідання і що в них там робиться на ярмарках — невідомо. Єсть тільки чутка, що сварились вони за мито на закордонні машини. Представники великих підприємств настоювали, щоб мито було побишено, але кінець-кінцем подужали дрібні промисловці і мито зведено до мінімуму.

З Таврії. Поліція без зброї. В Керчі твориться щось дивовижне. Місцева газета пише, що бувший поліцеймейстер, як ішов в одставку, то забрав собі 55 штук берданок, всю зброю стражників. В справу вмішався департамент поліції.

Українці на Буковині.

Загальні збори товариства "Жіноча Громада" відбулися наприкінці серпня місяця. Веремо деякі відомості про діяльність товариства за останній час з справоздання, яке прочитано було на зібранні. Рада товариства зазначає на початку справоздання, що через те, що попередні загальні збори "Жіночої Громади" не назначили певного напрямку, в якому саме належить провадити діяльність товариства, вона мусила продовжувати роботу попередньої ради, а нові справи починали з власної ініціативи. Найбільше праці поклада рада на ширення просвіти та на те, щоб збудити національну свідомість серед українського жіноцтва. Для цього засновано загально-приступну бібліотеку. Найбільше допомогли в справі заснування бібліотеки: д. Ольга Кобеляцька, д. Попович і черновецький гурток "Жін. Громада", які подарували багато книжок. Була також заснована згомою велика школа для неграмотних, в якій вчилося 18 дівчат та жінок і один хлопцев.

Рада товариства дала про те, щоб увійти в ближчі зносини з поодинокими гуртками жіноцтва. На жаль, тільки гуртки в Черновці, Кам'янці і Рарача виявили відповідні заходи до зближення. Черновецький гурток заснував кравецьку школу і саме тепер розширює її на велику кравецьку роботу. Гуртки в Рарачу і Кам'янці дбали головним чином про просвітку роботу. Нові гуртки засновано в Кічмані, (де незабаром засновано буде ще заxorонку і ткацьку школу в Росогохах, в Веренчанці і Вишніці. Всіх гуртків існує вже 12. Рада товариства зобов'язала всі гуртки до того, щоб вони вислали членами до "Рускої Весіли" і "Просвіти". Після того, як вислухано було відомлення про діяльність товариства, збори розглянули ще кілька дрібних організаційних справ, а тоді відбулися

вибори нової ради товариства.

В університеті в Чернівцях. Студенти-румини черновецького університету домогались, щоб було засновано кафедру історії східних народів і румунської історії. Це домагання задоволено було і на цю кафедру призначено вісного історика, проф. Мильковича, по національності українця. Румунським студентам не те подобалося і вони на лекції зробили проф. Мильковичу таку бучу, що він мусів припинити виклад.

Українці в Галичині.

Іван Франко, як сповіщає "Буковина", виїхав на Україну. 9 жовтня шановний письменник був в Чернівцях і того ж таки дня рушив далі. Зараз д-й Франко пробуває в Одесі.

Холера у Київі.

За сутні з 8 годин вечора 11-го жовтня до 8 годин вечора 12 жовтня в олександрівську лікарню привезено одного слабого, у котрого помітні були деякі ознаки холери. Крім того, за останні сутки серед слабих, що лежали по лікарнях у одного знайдено холерні вібриони і двоє слабих померло од холери. Всього з 21 августа, коли почали в Київі люде слабнути на холеру, до 12 жовтня було вже 108 холерних випадків; за цей же час померло од холери 51 чол.

Українське Наукове Товариство у Київі.

У середу, 14-го сього жовтня, в помешканні Українського Клубу (В. Володимирська, 42) о 8 годині вечора, відбудеться наукове засідання Товариства.

Предмет засідання: 1) Дебати з приводу доклада М. Гехтера: Значіння України в економічному житті Росії. 2) Доклад члена д. О. Левичького "Археологічні розвідки в Білгородці".

Вхід безплатний. Гости входять по рекомендації членів Товариства; члени Українського Клубу й постійні гости Клубу без рекомендацій.

Економічне життя України.

Урожай сїна в 1909 р. На Чернігівщині врожай добрий: на суходолах зібрано з десятини 100—120 пуд., на залізних луках 150—200 п., клеверні до 300 п. Зібрано сїна з лїшком і вже почали вивозити його на центральні ринки. Ціни на сїно значно зменшились: степове до 20 коп., лугове до 15 к., болотине до 12—13 коп. Вилком являються тільки деякі місця сошицького повіту, де сїна зібрано на 20—25 проц. менше проти торішнього, й тому там господарі спродують значну частину худоби. В акарманському повіті Бесарабії врожай сїна звичайний. Сїна вистачить для зїмвої худоби. Ціни, однак, стоять високі — до 40 коп. пуд. В Таврії сїно зібрано менше проти звичайного: на суходолах зібрано з десятини 30—50 п., на залізних 40—80 п., на сїніх 50—90 п. Сїна не вистачить на зїмю. Сїно всюди гарне, тільки в бердянським повіті сїно через дощ погнило. Господарі спродують усю зїмву худобу, лишучи собі тільки коней необхідну.

Задорення пїсїви та ярів на Киїщині розпочато земством з осені 1903 року. До цієї пори посажено шелього на 1551 десятині і сїсені — на 260 дес. В бїжучому році шелього засажено 80 дес. і сїсною 121 дес., та в-осені має бути посажено 400 дес. шелього.

З робітничого життя. Професійний рух. Професійна спілка робітників металістів у Мелітополі переживає гострий кризис. Зпочатку (жовтень 1906 р.) спілка мала до 200 членів, а оборот її каси вийшов 760 карб. 33 коп. За останній рік справа стояла вже далеко не так добре. З початком 1908 р. членів у спілці було 52, а кінець року — вже тільки 22. Нових членів за рік поступило 5, на допомогу безробітним спілка за цілий рік витратила 2 карб. 40 коп.

Курйозна пропозиція. В Катеринославі, як відомо, функціонує кооперативне робітничее товариство "Робітників", яке, між иншими своїми підприємствами, має й товариську хлібпекарню. Успіхи цього підприємства, очевидно, не дають спати місцевим пекарям, і недавно вони звернулись до ради кооперативу з пропозицією — уступити пекарню їм, бо робітники, мовляв, мало досвідчених в таких цистокомерційних справах. За уступку пекарні пекарі обіцяли повернути робітникам усі гроші, витрачені на її влаштування, й потім шодня приставляти в кооператив певну кількість хліба по зменшеній ціні. Опріч того, одному членові ради пекарі обіцяли дати "полюк", або, просто, хабаря, як що він шире обстоюватиме за їхню пропозицію. Рада т-ва постановила пропозиції пекарів не обміркувати зовсім.

Нещасливий випадок. В Юзівці, на заводі новоросійського т-ва, цими днями зврилися в розплавленім чавуні двоє робітників. Через кілька часу на тім самім заводі чавуною болванкою завдало одного робітника. На заводі генерального товариства в Юзівці паровозом убито одного робітника.

Ціни на хліб. На ринках правобережної України ціни зростають. Пшениця до 1 карб. 20 коп., жито 80—82 коп., овес до 75 коп., кукуруза до 65 коп. Льоново сїм'я до 1 карб. 80 коп., рижий до 1 карб. 60 коп., мак 2 карб. 65 коп. — 2 карб. 70 коп., клевер до 10 карб. пуд., горох Вікторія без жучка 1 карб. 50 коп., з жучком 1 карб. 30 коп., горох зелений 1 карб. 25 коп.

На південних ринках (Миколаїв, Одеса, Ростов) ціни стояли такі: пшениця 1 карб. 4 коп. 1 карб. 22 коп., жито 85—92 коп., ячмінь 61—72 1/2 коп., овес 62—77 коп., кукуруза 75 коп. У Харківці картопля рожева 24 коп., біла 22 коп., просо 75—80 коп., льоново масло 2 карб. 20 коп. пуд., цибуля 60—80 коп. пуд.

По вищих школах.

В петербурзькому університеті 2 жовтня відбулися чергові збори гуртка українознавства. На них проф. Вовк організував етнографічну секцію. В секцію записалось чимало народу. Цими днями вона обміркує собі план і об'єкт діяльності і прийметься до роботи. Побажаємо їй такого ж успіху, який має секція філологічна. А цього можна сподіватись, хоч би уже через те, що за кермування цєю секцією взявся проф. Волков — людина діяльна й талановита, у якій гуртчанам є чому повітись.

З приводу розбівки гуртка на секції, керманий гуртка проф. Вольтер зауважив на дещо зборам, що не добре, коли гурток розбіється на секції, між якими не буде ніякого зв'язку, і через це він пропонує секціям, щоб вони, крім чисто наукової праці, уділяли місце й популяризації того, що робиться в секціях. Товариство з цим згодилося і незабаром студенти Голоскевича та Рудницького доложать гурткові про свою наукову мандрівку та про всякі власні вражіння і спостереження.

Професор Вольтер ще додав, що деякі праці членів нашого товариства уже друкуються в записках Академії наук, а про працю студента Ярошенка висловився, що його наукові записи народньої мови — щось надзвичайно хороше!

І тут до речі нагадати нашим гуртчанам, про наш власний науковий видання, от хоч-би "Наукові Записки" київські: не гоніть минати цих видань, коли вже не з руки випускати гурткові свого збірника.

На увагу семінаристам. Міністерство народньої освіти на прохання ради професорів томського університету телеграмою од 30-го сент. дозволило одтягнути до 1-го ноябра екзамена для семінаристів, що скінчили шість класів. Екзамени одбудуватимуться при томському університеті. Дозвіл цей вийшов од міністерства тому, що на 550 вакансій обох факультетів в цьому році вступили тільки 120 душ. Студенти українці сподіваються побищення своєї громади новими членами, що придуть з України.

Загальні збори українського клубу.

На загальні збори укр. клубу 12 жовтня прибуло 67 душ. За голову зборів обрано було д-ра Лукасевича, за секретаря — М. Павловського. Нових членів збори прийняли 41 (одного кандидата на члена не допущено до голосування). З касового справоздання, прочитаного скарбником д. Ігнатівцем, збори довідались, що з 1 січня по 1 жовтня цього року прибутку клуб мав 4.218 карб. 82 коп., видатків же зроблено на 4.201 карб. 54 коп. Після деяких пояснень скарбника що до окремих видатків, секретарь ради старшини д. Свистіцький прочитав доклад про поширення помешкання клубу. Поруч з клубом найнято ще чотири кімнати, плата за які не може бути для клубу дуже тяжкою, за те вигод від такого поширення помешкання можна сподіватись чимало. Дуже багато суперечок і непорозуміння викликав доклад ревізійної комісії, прочитаний д. Владиченком. Дрості гостро критикуючи діяльність старшини, ревізійна комісія просила загальні збори постановити, що старшини про всякі свої значніші трати мусить заздалегідь повідомляти ревізійну комісію. Збори більшістю 29 голосів (проти 21 голосів) з цєю пропозицією рев. ком. не згодились.

Д. М. Жабуньов докладує про потребу збільшення плати за вхід на літературні вечірки в тих випадках, коли референтом виступає людина приїзжа. Після обміркування багатьох порад і проєктів збори стали на тому, що збільшувати плату за вхід на літературні вечірки ні в якому разі не можна, а краще підняти плату за вхід на танцювальні вечірки. Плату підвищено до 60 коп. з звичайних гостей і до 35 коп. з учнів.

Чимало розмов виникло також з приводу доклада О. П. Косач про семіові вечірки. Збори ухвалили призначити п'ятиденно для семіових вечірок, на які кожний постійний член клубу з своєю дружиною і дітьми може входити безплатно. Присутні на цих вечірках самі даватимуть про те, як себе розважають (танці цього вечора забороняються). Сторонні ж гости в п'ятиденно входять до клубу на звичайних умовах.

Г. А. Коваленко зняв питання про побищення фонду, зібраного клубом на пам'ятник Шевченкові. Збори ухвалили подбати про те, щоб фонд цей як найкорше зріс до 1000 карб., а поки що постановили передати об'єднаному комітетові зібрану до цього часу клубом суму (350 карб.), щоб таким чином представник клубу в комітеті мав право хоч на дорядний голос.

Збори також ухвалили пропозицію д. Корольова — вийти паї в українському кооперативі, як що такий буде засновано, і пропозицію М. Павловського при першій змові завести в клубі телефон.

Наприкінці зборів висловлено було подяку старшині і запрошено ревізійну комісію, що зрїлася була своїх обов'язків, знов взятись до праці.

Збори затяглися до 1 год. ночі.

За кордоном.

Нові три томи Ібсена. Одночасно норвезькою й німецькою мовою з'явилися три додаткових томи до збірника творів Ібсена. В них надруковано дуже багато досі неопублікованих творів письменника: 87 нових віршів, низку творів молодих літ Ібсена, казкову комедію "Іванова ніч". Зібрано тут також маловідомі статі й промови Ібсена, які дуже давно було друковано в газетах і журналах. Але найбільшу цікавість представляють уперше надруковані ескізи Ібсена до його драм і комедій. Ці ескізи дають змогу остаточно освітлити й вияснити ріжні досі темні пункти в багатьох творах Ібсена. Багато де-чого, що в останній редакції виявлено тільки в формі натяків, у ескізах розвинено цілком докладно й дає змогу зрозуміти думку автора досить ясно. Разом з тим, порівняння цих ескізів з остаточною формою творів Ібсена дає ключа до розуміння шляхів і характеру творчості великого драматурга. Видавці д.д. Кот та Еліас у докладнім резюме, що становить особливий четвертий том, використовують опублікований ними матеріал саме в цей цім й пробують дати характеристику творчості Ібсена. При цьому вони ще наводять багатий біографічний матеріал, покликаючись на події в особистім житті Ібсена й близьких йому людей, на численні місця в його листуванні. Нарешті видавці надрукували цілу низку газетних звісток, якіми Ібсен користувався, як сюжетами для своїх драм.

ТЕЛЕГРАМИ

(та останні вісті з газет).

Царська подорож. МАДАН, 13. Пар прибув в 7 год. вечора. Поїзд пішов в Шамбері.

Діяльність уряду та адміністрації. ПЕТЕРБУРГ, 12. Воєний міністр, ген. Сухомилов забрав навад з Думи два законопроекти, з них один секретний.

З наказу міністра юстиції знову починається слідство про вбивство Гапова.

З Катеринобургу телеграфують, що прокурор опротестував присуд в справі каледського комітету.

У вівторок сенат буде розглядати протест генерала Толмачова на виборі депутатом Державної Думи від Одеси Вродського.

Воєний міністр наказав, щоб по всіх воєних школах було поширено курси законодавства, щоб учнів ознайомили з діяльністю законодавчих палат та поясняли їм, що таке соціалізм та анархізм.

Почтово-телеграфному відомству наказано надати на всі посади вищого розряду призначати тільки мужчин.

З наказу волинського губернатора дають 55.586 рублів агрономічної допомоги тим селянам, що пішли на хутори.

МОСКВА. Московський пензурний комітет тягне до суду всі московські газети по 73 статі за те, що вони друкували без дозволу Всеопданнісі телеграми і відповіді на них.

ПЕТЕРБУРГ, 13. Одсунуто побищення охорону в варшавській, люблінській та сідлецькій губерніях до 4 сентября 1910 року, в Катеринобурзі, Верхотур'ї, та повітах — до 4 жовтня 1910 року, в бахмутському повіті — до 20 априля 1910 року, в Ялті і по всій Таврії до 26 априля 1910 року.

Срок надвизначної охорони в Закарській області, по обидва боки середне-азійської дороги, в Красноводецьку, Кизиль-Араві, Асхабаді та Мерві до 17 марта 1910 року.

Міні тр юстиції віне в Державну Думу такі законопроекти: про одміну заборони поясняти присяжним засідателям, яка кара жеде підсудного, про зараховання в кару арешту до суду та т. инш.

Одеський градоначальник Толмачов повідомив голову Державної Думи, що він тягне до суду на підставі ст. 1416 карного закону депутата Арова Хаїмовича Вродського, який присвоїв собі не по закону імя Аркадія Сфимовича.

Оштрафовано з наказу адміністрації на 1000 рублів редактора німецької газети "St-Petersburger-Zeitung" Кюгельгена на статтю — "Фінляндія та Гельсінгфорс".

Союзницьку газету "Земщину" оштрафовано на 300 рублів.

Фінляндські справи.

ПЕТЕРБУРГ, 13. Береговим воєним парашадам наказано доглядати, щоб в Фінляндію не привозили часом контрабандною зброю.

Крайні праві готують "Записку" П. А. Століпіню з проханням, щоб фінляндський сейм було скасовано, а фінляндцям було дозволено посилати депутатів в Державну Думу; крім того праві вимагають, щоб статс-секретарем Фінляндії призначав уряд тільки росіянина і щоб було зменшено права фінляндських газет.

Фінляндці одмовились брати участь в загальній комісії.

Справа "Думбадзе — Бекман".

ПЕТЕРБУРГ, 13. "Вечерь" повідомляє, що інцидент Думбадзе-Бекман заплутаний дуже же й тим, що Думбадзе не належить тепер до відомства внутрішніх справ.

Справа Герценштейна.

КЮВЕНЕПЕ, 13. Закінчилась нарешті справа про вбивство депутата Герценштейна. Через те, що Дубровин сам не явився на суд і арештувати його фінляндський суд не має змоги, справа його зовсім припиняється.

